

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 966-IX зі змінами і доповненнями.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року № 246 зі змінами і доповненнями.
3. *Голов С. Ф., Костюченко В. М.* Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: Практичний посібник. — К.: Лібра, 2004. — 880 с.

Дутчак Р. Р., аспірант
кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентне середовище ринкової економіки об'єктивно формує пріоритети концептуальних засад управління в стратегії підприємства. Основою вказаних засад є стратегічне управління. Завданням стратегічного управління є розробка комплексної програми дій, яка визначає місію, головні цілі, пріоритети та розподіл ресурсів для їхнього досягнення. Розробка стратегії підприємства потребує від управління інформації широкого спектру про минулий і поточний стан економічних процесів у середині підприємства, а також інформації про зовнішнє середовище.

Формування вказаного масиву інформації традиційно здійснюється за допомогою управлінського обліку. Якісно новим типом облікової інформації для управлінському обліку є зовнішня інформація. Забезпечення інформаційних потреб стратегічного управління потребує інтеграції управлінського обліку з такими науками, як: маркетинг, стратегічний аналіз та інше. Розвиток стратегічного управління сприяє поступальному розвитку управлінського обліку. Управлінський облік на сучасному етапі розвитку облікової науки потребує подальшого розширення концептуальних засад.

Розвиток управлінського обліку в наукових колах коментують по-різному. У зарубіжній літературі науковці виділяють два основні напрямки поступального розвитку управлінського обліку в ринковому середовищі:

1. Трансформація управлінського обліку в стратегічний управлінський облік, який створено на основі управлінського обліку під впливом стратегічного управління. Прихильниками вказаного напрямку є: К. Уордом, Д. Іннз, Р. Купер, Р. Каплан, Д. Сігела, які віддають перевагу інформаційному забезпеченню управління про фактори зовнішнього середовища для прийняття стратегічних рішень [4].

2. Розширення сфери дії управлінського обліку, шляхом створення підсистеми стратегічного обліку. Даний напрям пропагували такі науковці, як: К. Друрі, К. Сіммондз, М. Бромвіч, В. Говіджана, Р. Мана. Вказані науковці визначають перспективу обліку інформації зовнішнього середовища, проте основним завданням управлінського обліку є формування інформації для внутрішнього аналізу власного бізнесу[3].

Особливості даного розвитку управлінського обліку також відзначено у працях вітчизняних науковців. Основними представниками наукового бачення розвитку управлінського обліку в контексті стратегічного управлінського обліку є: П. Атамас [1], С. Голов [2], А. Шайкан [5], В. Шевчук [6] та ін. Вітчизняні науковці погоджуються з працями зарубіжних колег у питанні стратегічного управлінського обліку. Новизна стратегічного управлінського обліку у вітчизняній науці на сучасному етапі є відкритою, проте кількість фундаментальних досліджень у розробці стратегічного управлінського обліку є недостатня. Стратегічний управлінський облік перебуває в стадії розвитку. Однозначної погодженості науковців, щодо виокремлення стратегічного управлінського обліку в окремий напрям вітчизняної облікової науки, є недостатньо. Тому, виникає потреба концептуального узгодження перспективи стратегічного управлінського обліку в межах традиційного управлінського обліку.

Концепція управлінського обліку в стратегії підприємства — це система ідей, принципів, уявлень, що зумовлюють мету функціонування управлінського обліку в механізмі взаємодії суб'єкта та об'єкта управління в зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Вихідною ідеєю, що відображає сутність концепції, є ідея необхідності врахування взаємозв'язку та взаємовпливу зовнішнього та внутрішнього середовища при визначенні цілей підприємства.

Концептуальними засадами управлінського обліку в стратегії підприємства є:

—забезпечення управління інформаційним ресурсом, що становить комерційну таємницю;

— інформаційний ресурс включає два види інформації: внутрішню і зовнішню;

— внутрішня інформація охоплює всі витрати, доходи та фінансові результати підприємства, що згруповані за цільовим призначенням (видами продукції, замовленнями, процесами, стадіями виробництва, окремими агрегатами та ін.);

— зовнішня інформація відображає характеристики факторів зовнішнього середовища, які впливають на прийняття стратегічних управлінських рішень (кількість конкурентів, частки ринку, ринкова ціна та ін.);

— управлінський облік виокремлює дві підсистеми обліку: виробничий облік і стратегічний облік;

— підсистема виробничого обліку забезпечує управління внутрішньою інформацією для прийняття ефективних рішень у сфері виробництва та інших внутрішніх процесах підприємства;

— підсистема стратегічного обліку забезпечує управління зовнішньою інформацією для прийняття стратегічних рішень у ринковому середовищі;

— користувачами внутрішньої інформації є керівники вищого рівня управління (для прийняття виробничих програм), керівники нижчого рівня (для впровадження виробничих програм), функціональні підрозділи, служби, відділи (для виконання виробничих програм);

— користувачами зовнішньої інформації є керівники вищого рівня управління (для прийняття стратегічних рішень) та керівники нижчого рівня (для реалізації стратегії).

Основою принципів концепції є принципи притаманні традиційному управлінському обліку: безперервної діяльності підприємства, використання єдиних планово-облікових одиниць виміру, повноти і аполітичності інформації, періодичності та інше [1, с. 7]. Важливими принципами які доповнюють перелік принципів концепції управлінського обліку в стратегії підприємства є: цілеспрямованість, своєчасність, системність, систематичність та оптимальність [6, с. 19].

Отже, управлінський облік на сучасному етапі розвитку облікової науки набуває форми динамічного інструмента ефективного управління підприємством в ринковому середовищі. Розвиток управління підприємством в контексті стратегічного управління спричинив появу окремої підсистеми управлінського обліку — стратегічний облік. Управлінський облік в ринковому середовищі забезпечує інформаційні інтереси управління підприємством на внутрішньому та зовнішньому рівнях. Інформаційне забезпечення управління в розрізі зовнішньої і внутрішньої інформації підвищує продуктивність управлінського обліку в прийнятті ефективних управлінських рішень.

Література

1. *Атамас П. Й.* Управлінський облік: Навчальний посібник. — Д.—К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 440 с.
2. *Голов С. Ф.* Управлінський облік: Підручник. — 3-тє вид. — К.: Лібра, 2006. — 704 с.
3. *Друри К.* Управленческий и производственный учет: Пер. с англ.; Учебник. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. — 1071 с.
4. *Уорд К.* Стратегический управленческий учет / Пер. с англ. — М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2002. — 448 с.
5. *Шайкан А. В.* Управлінський стратегічний облік як підсистема бухгалтерського обліку//Економіка та підприємництво.: зб. наук. праць мол. учен. та аспір. / ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — Вип. 18. — 2007. — 313 с.
6. *Шевчук В. Р.* Стратегічний управлінський облік: Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Шевчук; за ред. О. М. Ковалюка. — К.: Алерта, 2009. — 176 с.

Єфіменко В. І., канд. екон. наук, проф.
кафедри обліку підприємницької діяльності
Писаренко Ю. В., канд. екон. наук, старш. викл.
кафедри обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОБ'ЄКТУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Перехід економіки України до ринкових відносин зумовив потребу кардинальної модифікації не лише організації, а й методики бухгалтерського обліку згідно з міжнародною теорією та практикою. Показники обліку повинні забезпечувати інформацією для прийняття рішень не тільки власників для внутрішнього управління підприємством, а й потреби зовнішніх споживачів.

Питання обліку інтелектуального капіталу досліджували автори: Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Лишиленко О. В., Павлюк І. М., [1, 2, 4, 5].

Бухгалтерський облік наявності та руху нематеріальних активів, прийнятих на баланс, ведеться на інвентарному балансовому рахунку 12 «Нематеріальні активи» за їх групами і об'єктами. Для відображення гудвілу в обліку використовується окремий рахунок 19 «Гудвіл». Планом рахунків передбачено відкриття до рахунку 12 «Нематеріальні активи» системи субрахунків.